

دعا برای نابودی منافقین

مراسم مسلمیه سال ۱۳۶۷ شور و حال دیگری داشت. مصادف شدن مسلمیه با عملیات منافقین علیه ایران با عنوان «مرصاد» باعث شد تا عزاداری و شعارهای مردمی تحت تأثیر این واقعه قرار بگیرد. سال ۱۳۶۷ پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸، منافقین که به تحریک صدام به ایران حمله کردند رزمندگان اسلام با عملیاتی با عنوان مرصاد به مقابله با آنها پرداختند. این بار نیروهای دشمن، فقط عراقی نبودند، بلکه ایرانیانی هم بودند که در قالب نیروهای شبه نظامی موسوم به ارتش آزادی بخش ملی، تحت رهبری منافقین به مرزهای ایران حمله کرده بودند. دولت صدام از این نیروها که در عراق مستقر بودند در برنامه زمانبندی شده ۳۳ ساعته حمایت کرد تا تهران را فتح کنند. سیدمحسن ماجدی، نویسنده، مدرس و ری پژوه، درباره این واقعه تاریخی می گوید: «روزهای عملیات مرصاد را به خوبی به خاطر دارم. صحن مملو از جمعیت عزادار بود و صدای نوحه خوانان در صحن طنین انداز شده بود. از هر گوشه صدای هیاهو شنیده می شد. در آن سال نوحه ها، عزاداری ها و دعاها برای مردم سبک و سیاق متفاوتی داشت. یکبار به میان عزاداری عظیمی که در حال انجام بود، مداح همه را ساکت کرد و گفت: «رزمندگان و فرزندان ما این موقع و در دل تاریکی شب مقابل دشمنان خارجی و داخلی ایستاده اند تا یک وجب از خاک این کشور به دست بیگانگان نیفتد؛ به همین خاطر همه ما موظف هستیم برای سلامتی و پیروزی آنها دعا کنیم. پروردگار! به این سیدالکریم قسم می دهیم تو را، منافقین را نابود و رزمندگان ما را حفظ و روح شهدا را شاد کن.» آن سال، دعا خاص شد و به نوعی یک حالت استغاثه، طلب، درخواست و مسئلت از خدا که رزمندگان را پیروز در مقابل منافقین و عراق کند. «در طول سال های جنگ تحمیلی مراسم مسلمیه یکی از موقعیت ها برای تجدید میثاق با آرمان های امام، مکتب شهادت و ایثار و دفاع از تمامیت ارضی کشور بود. سیدمحسن ماجدی، ری پژوه، درباره حضور رزمندگان در این مراسم به ویژه در طول ۸ سال دفاع مقدس تعریف می کند: «در روزهای جنگ بسیاری از رزمندگان اهل ری و تهران هم و غم شان این بود که سعادت حضور در مراسم مسلمیه را از دست ندهند؛ خودشان می گفتند ممکن است شهید شویم و نمی خواهیم حضور نیافته در این مراسم مهم عزاداری به شهادت برسیم. دوست رزمندهای داشتم که به فیض رفیع شهادت نایل شد. او به عشق شرکت در مراسم مسلمیه اغلب مرخصی هایش را برای شرکت در این مراسم ذخیره می کرد تا اگر توفیق حضور در مراسم عزاداری روز عاشورا را نداشت در همین مراسم از همه دوستان و آشنایان خداحافظی کند؛ البته این کار میان خیلی از رزمندگان شهری و تهران در روزهای جنگ متداول بود.»

را می خواندند. جالب اینکه همه مداحی ها نیز بر اساس چهار پایه خوانی انجام می شد و هیئت ها و دسته هایی که در این مراسم شرکت می کردند بعد از چهار پایه خوانی به زیارت حرم عبدالعظیم حسنی (ع) می رفتند. این مراسم شاعران برجسته زیادی را به خود دیده است؛ از ژولیده نیشابوری، حسین آهی، مصطفی طالبی، قاسم ملکی و صد ها شاعر شناخته شده دیگر که نام شان در فهرست ارادتمندان امام حسین (ع) در این مراسم ثبت شده است. در واقع بیجا نیست که مسلمیه را مطلع شعر محرم بدانیم.»

امیرعلی شعبانی که مداح و رئیس هیئت مکتب علی تهران است نیز روایت جالبی از دفتر شعر مداحی این مراسم نقل می کند: «در هیئت مکتب علی دفتر شعری وجود دارد که حدود ۵۰ سال است در مراسم مسلمیه به روز می شود؛ یعنی هر سال شعرها و نوسروده های شاعران که توسط شاعران و مداحان خلق شده است به آن اضافه می شود.»

می کردند، اما با آمدن حاج مرزوق این مراسم رسمیت پیدا کرد. همه مداحان معروف، همراه حاج مرزوق در مسلمیه دور هم جمع می شدند. حاج احمد صالح، سلطان الواعظین، شاه حسین بهاری، ماشاالله چاووشی، حاج اکبر ناظم، حاج احمد شمشیری، مرحوم سیدعباس زریباف، حاج محمد علامه، حاج محمدعلی اسلانی، حاج امیر نوارچی، مصطفی طالبی، استاد غلامرضا سسازگار و بسیاری از مداحان و پیروغلامانی که هر کدام محشوری به پا می کردند. سرآمد مراسم با حضور جامعه مداحان آغاز می شد که اغلب مداحان نابینا بودند؛ همچون مرشد باقر و مرشد اسماعیل. نوحه ها بیشتر پیرو سبکی بود که حاج مرزوق راه انداخته بود؛ سبکی که باعث شد او را پدر مداحی معاصر معرفی کنند. مرحوم امیر نوارچی هر سال خیمه ای در چهارسوق بازار برپا می کرد و عکس همه مداحان قدیمی روی آن نصب می شد.»

خلق نوحه های بدیع و معروف در مسلمیه

گفت که شعرهای آیینی هر سال محرم در این مراسم متولد می شوند. این ایام محل تبادل ادبی و یکی از نقاط قوت فرهنگی محرم است و عزاداران با ندای «وامسلما» این نوحه مشهور را دم می گیرند: «حسین میا به کوفه / کوفه وفا ندارد / کوفی بی مروت / شرم و حیا ندارد.»

سیدمحسن ماجدی، ری پژوه، در مورد حضور گسترده شاعران در مراسم مسلمیه می گوید: «در دهه های گذشته و پیش از گسترش شبکه های اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی، مراسم مسلمیه شهری محلی برای تبادل افکار و اشعار و محل اشتراک گذاری شعرهای محرم بود. شاعران در این مراسم شعرهای خود را می خواندند و مداحان نیز شعرها و نغمه ها را می گرفتند تا در ایام محرم در هیئت ها بخوانند. به این شکل شعرها، نوحه ها و نغمه ها در سراسر کشور پخش می شد. حبیب الله چایچیان، متخصص به حسان، شاعر شناخته شده اشعار آیینی کشورمان، پای ثابت این مراسم بود و نقل است برخی شعرهای خود را با دهاده در همین مراسم می سرود و مداحان آن

مسلمیه مطلع محرم است و این را می شود در مراسم تاریخی مسلمیه شهری به وضوح مشاهده کرد؛ مراسمی که در طول تاریخ، شاعران زیادی را به خود جذب کرده است تا روایتگر حادثه عظیم کربلا پیش از آغاز محرم باشند. ایام مسلمیه حال و هوای خاصی دارد؛ از یک طرف، پیش از روز عرفه و در آستانه عید قربان و حج مسلمانان است و از طرف دیگر، یادآور یکی از تلخ ترین اتفاقات تاریخ اسلام یعنی شهادت مسلم بن عقیل، فرستاده ویژه امام حسین (ع) به کوفه و در ادامه آن واقعه کربلا و شهادت امام حسین (ع) است؛ به همین دلیل شاعران در طول تاریخ این حال و هوای متضاد را بیشتر از هنرمندان دیگر درک و آن را روایت کرده اند که یکی از جلوه های آن در مراسم قدیمی و تاریخی مسلمیه شهری نمود پیدا کرده است.

جالب اینکه در قدمت این مراسم بزرگ نقل است که اشعاری در وصف شهادت مسلم روی پوست حیوانات وجود دارد و در ری نگهداری می شود. به جرأت می توان

میعادگاه شورانگیز مداحان

و با آغاز مراسم، بعد از نماز مغرب و عشا، نوای یک به یک مداحان و چهار پایه خوانان اوج می گیرد. حاج امینی مقدم می گوید: «درست است که هر مداح زمان زیادی برای خواندن ندارد و باید نوبت را به دیگری بدهد، ولی این نظم و توالی به هم پیوسته و شورانگیز است. هر مداحی هم وارد شود گویی موظف است که نوایی سر دهد. یادم هست روزی حاج منصور ارضی گوشه ای ایستاده بود و همه سفارش کردند بخواند. او گفت: فقط آمده ام در مراسم استفاده کنم، اما سرانجام به اصرار عزاداران خواند.»

بانی این مراسم آیینی یک مداح بود؛ حاج مرزوق عرب حائری؛ مردی که با دعوت اعضای هیئت معروف بنی فاطمه (س) از کربلا به تهران آمد و نوحه خوانی و سینه زنی خاصی را برای تهرانی ها به یادگار گذاشت. حاج حسن مقدم می گوید: «قبل از حاج مرزوق اهالی ری برای شهادت مسلم بن عقیل عزاداری

اهالی ری رسم نیکی دارند؛ در آیین مسلمیه مهمان نوازی شان به اوج می رسد. شاید برای همین است که میعادگاه بزرگ مداحان و نوحه خوانان تهرانی مسلمیه ری است. حاج حسن امینی مقدم، خادم حرم عبدالعظیم (ع) که خود صدای نیکی دارد و برای عزای مولایش نوحه سر می دهد، می گوید: «در مسلمیه ری همه مداحان می آیند. هر مداح تهرانی هر جا که باشد خودش را به اینجا می رساند؛ مگر اینکه مکه باشد و مشغول انجام مناسک حج، ری مداح کم ندارد. مداحان بنام و معروفی اینجا زندگی می کنند. هیئت های بزرگ و قدیمی ای هم دارد، اما همه اینها به رسم میزبانی و مهمانداری کنار می نشینند تا مداحان تهرانی مراسم را به دست بگیرند. هیئت ها هم بیرون نمی آیند تا جا برای هیئت های تهرانی باشد.»

مسلمیه آیینی است که بیشترین اشعار و بیشترین نوای عزاداری در زمانی کوتاه آنجا خوانده می شود